

NOVA GORICA: Srečko Fišer - prevajalec Timona Atenskega in lektorjem v SNG Nova Gorica

Tudi prevajalec mora pri svojem delu izhajati iz duha svojega časa

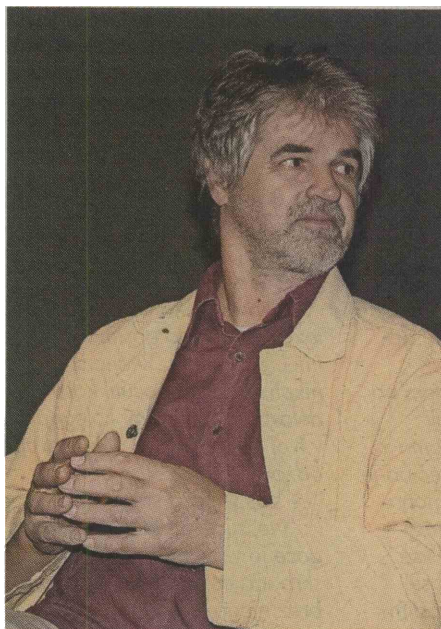
SNG Nova Gorica je v tekočo gledališko sezono vstopilo z uprizoritvijo Timona Atenskega, igr o denarju, ki sta jo William Shakespeare in Thomas Middleton napisala med letoma 1606 in 1608, za tokratno postavitve pa jo je poslovenil Srečko Fišer, dolgoletni hišni lektor ter prevajalec iz angleščine, italijanščine in francoščine, ki se je preizkusil v različnih literarnih zvrsteh, na področju dramatike pa se je že nekajkrat spoprijel tudi s Shakespeareom in njegovimi sodobniki. Najnovejši prevod je pripravil za prvo uprizoritev novogoriške sezone, ki jo med drugim zaznamuje dvajsetletnica sedanje gledališke stavbe.

► Pri otvoritveni uprizoritvi nove stavbe, Smoletovem Krstu pri Savici, ste sodelovali kot lektor. Po skorajda dvajsetih letih pa ste z istim režiserjem, Janezom Pipanom, zdaj sodelovali v dvojni vlogi prevajalca in lektorja. V čem se je med procesoma dela vzpostavila razlika?

"Krst je besedilo, ki je izpisano zelo dobro; dela na tekstu je bilo komajda kaj. Projekt je bil ambiciozen tudi glede korespondiranja s kontekstom časa in prostora. Po dvajsetih letih je takšno korespondiranje mogoče nekoliko manj evforično, tudi tekst je manj evforičen. Dvojne ali zgolj ene od obeh vlog pa sem sicer že precej vajen. Študij Timona je bil intenziven, naporen, pa tudi hvaležen. Janez Pipan je sicer režiser-avtor, ima svoje avtorsko videnje uprizoritve in v tekst tudi intervenira, vendar ne režira mimo teksta ali pa celo proti njemu. Ene stvari izpostavlja, druge potiska v stran, je pa vendarle režiser, ki izhaja iz tega, kar besedilo govori, in to potem po svoje interpretira. Kar je meni, ki izhajam iz literarnih in ne gledaliških ved, nekako blizu."

► Letos je v SNG Drama Ljubljana novo slovensko postavitve doživel Hamlet, ki ste ga prav tako na novo prevedli. Kakšna je izkušnja prevajanja po spopadu z delom, pri katerem je posebna pozornost usmerjena v prevod, ker gre pač za Hamleta?

"Ja, gre za, lahko rečemo, kapitalno delo. In tako kot predloga je tudi prevajalska izkušnja kapitalna. Sicer pa je Shakespeare isti genij v vseh svojih besedilih, seveda pa ni njegova genialnost povsod izražena enako gosto. Poleg tega gre pri Timonu po vsej verjetnosti, tudi po mojem vtisu, za soavtorstvo, se pravi za štiroročno pisanje; ta tekst najbrž tudi ni bil dodelan do konca, vseeno pa vsebuje ogromno zelo gostih pasaj, ki so za prevajalca užitek in izziv. Z vsemi svojimi predhodnimi prevodi elizabetinskih dramatikov sem nekako tudi dograjeval svoje pojmovanje o prevajanju starih tekstov. In zdi se mi, da sem si s Hamletom to idejo precej izčistil. S tega stališča Timon, tudi zaradi časovne bližine

Srečko Fišer

in ker zanj nisem imel zelo veliko časa, nadaljuje prevajalsko poetiko Hamleta."

► Pri Hamletu je bilo mogoče izhajati iz več različic izvirnika, vi ste se odločili za folijsko izdajo iz leta 1623. Pri Timonu tovrstne "izbire" ni, saj obstaja samo folijska izdaja. V čem pa se je morda prevajalsko delo razlikovalo glede na večinsko strinjanje shakespearologov, da gre pri slednjem za soavtorstvo Thomasa Middletona, ki je Shakespeareov sodobnik, ampak ...

"... je drugačen. On ni pesnik tistega formata kot Shakespeare; zelo je spreten v skorajda žanrskih prizorih, v obdelavi mestnega življenja, in je v tem tudi precej sarkastičen. Sicer pa tu tudi Shakespeare ne zaostaja kaj dosti. Niti prevajalci pa se ne strinjajo popolnoma, kaj je kateri od

obeh napisal; razlog več, da se s tem nisem obremenjeval. Skušal sem dobro brati in prevajati »po črki in duhu«.

► **Timon Atenski velja za nedokončano besedilo in Janez Pipan se je tudi močno oprl na to, poudaril je pomembnost te odprtosti ...**

»Ja, in to je v svoji postavitvi še potencial. Vprašanje sicer, kako nedokončanost razumemo. Strinjam se z režiserjem, ki je v odprtosti konca videl poseben izziv. Sicer pa je tekst po klasični ali klasicistični dramaturgiji slabo uravnotežen; dramaturško je aditiven, stvari se ogromno ponavljajo, navezujejo, dograjujejo. Vseeno mi je malo dvomljivo, ali je res mogoče reči, da bi bil tekst v temelju bistveno drugačen, če bi ga Shakespeare in Middleton dokončala. Bolj izčiščen, to že; a kar zadeva zgradbo in idejni stroj, se mi zdi, da je v posebnosti besedila mogoče videti avtorsko intenco.«

► **Timon je bil pri nas doslej uprizorjen dvakrat (leta 1977 in 1992), obakrat po prevodu Mateja Bora in Anuše Sodnik. Iz česa izide potreba po novem prevodu?**

»Medtem ko je izvirnik načeloma samo eden, pri prevodu ni tako. Moje stališče je, da mora biti današnji prevod katerega koli besedila, napisanega včeraj ali pred tisoč leti, v principu današnje besedilo. Se pravi, tako kot avtor pri pisanju mora tudi prevajalec pri prevajanju izhajati iz duha svojega časa. Če, recimo, prevajam verzno dramo, izhajam iz sodobne pesniške izkušnje, ne iz pesniške izkušnje leta 1600. To se mi zdi edino produktivno izhodišče. Za prejšnji prevod Timona sploh ne bi mogel reči, da je slab. Le da je tu seveda odločitev produkcijske ekipe, ali lahko nov prevod pomeni dodano vrednost predstave ali ne. In tukaj je bila odločitev, da lahko; upam, da je bila upravičena – kakršno je bilo tudi mnenje v primeru Hamleta.«

► **Če upoštevamo dejstvo, da je prevajanje tudi že interpretacija, kakšen je njen obseg v primeru, da gre za verz; kako to obliko prenesti v drug jezik?**

»Pri teh stvareh sem dekoma klasicističen, deloma modernističen. Če je drama pisana v verzih, je to njena pomembna značilnost in jo je torej treba tudi prevajati v verze. Vprašanje pa je, kako. Shakespearovski blankverz se pretežno prevaja v slovenski jambski enajsterec, kar se mi zdi problematično, ker se notranji dinamiki obeh verzov ne skladata prav dobro. Sam rajši izhajam iz vsebine, se pravi iz sintakse, iz tega, kako teče linija, in temu potem poskušam najti verzno formo, ki je v sorodu z izvirno, hkrati pa seveda tudi v sorodu z zdajšnjo pesniško izkušnjo. Rezultat je prosti verz, ki ima zelo jasno jambsko metrično

podlago in v dolžini ni tako strog, a se izrazito sliši kot verz. Skratka, izhajam iz širše enote besedila, ne iz verza.«

► **Koliko pa se vam zdi pri prevajanju pomembna izkušnja dela v gledališču, torej konkreten stik z igralci in z nastajanjem predstave?**

»Pred tridesetimi leti bi mogoče odgovoril drugače, danes pa mi je ta izkušnja zelo pomembna. Bolj se zavedaš prezence besedila na zvočni ravni – to velja za vsako besedilo, ne samo za dramo, čeprav za dramo seveda najbolj očitno. To zelo dragoceno izkušnjo mi je gotovo dalo gledališče. In tako kot je konec koncev imel Shakespeare gotovo pred očmi (ali v ušesih) predstavo, se pravi svoj tekst v živo, mislim, da je dobro, da ga ima tudi prevajalec. Kar pa ne pomeni, da prevajam, denimo, za konkretnega igralca; ne, zame je drama pač literarno besedilo, ki je namenjeno tudi uprizorjanju, in načeloma bi naredil popolnoma enak prevod, če bi ga delal za knjigo ali pa za uprizoritev.«

ANA PERNE

Foto: arhiv **SNG Nova Gorica**

Iz predstave Timon Atenski